

The Holy See

Papa Benedikt XVI.

PAPIN PORUKA ZA SVJETSKI DAN MIRA

Utorak, 1. siječnja 2008.

OBITELJ ČOVJEČANSTVA - ZAJEDNICA MIRA

1. Na početku nove godine elim uputiti svoje arke elje za mirom, kao i toplu poruku nade muškarcima i enama čitavoga svijeta. Činim to predlaući za zajedničko promišljanje temu kojom sam započeo ovu poruku, a koja mi je osobito na srcu: Obitelj čovječanstva - zajednica mira. Doista, prvi oblik zajedništva među osobama ona je što je ljubav budi između muškarca i ene koji se odlučuju trajno zdruiti kako bi zajedno izgradili novu obitelj. No, i narodi na zemlji pozvani su uspostaviti među sobom odnose solidarnosti i suradnje, kakvi doliče članovima jedinstvene obitelji čovječanstva: "Svi su naime narodi - zaključio je Drugi vatikanski sabor - jedna zajednica; imaju isti iskon, jer je Bog sav ljudski rod nastanio po svoj površini zemaljskoj (usp. *Dj* 17,26); svima je posljednji cilj Bog" (1).

OBITELJ, DRUŠTVO I MIR

2. Naravna obitelj, kao intimno zajedništvo ivota i ljubavi, utemeljena na braku muškarca i ene (2), predstavlja "prvotno mjesto 'humanizacije' osobe i društva" (3), "kolijevku ivota i ljubavi" (4). S pravom je stoga obitelj označena kao prvo naravno društvo, "boanska ustanova koja je u temelju ivota osobâ, kao prototip svakoga društvenog poretka" (5).

3. Uistinu, u zdravom obiteljskom ivotu mogu se iskusiti neki temeljni čimbenici mira: pravda i ljubav među braćom i sestrama, uloga autoriteta što ga imaju roditelji, sluenje ispunjeno ljubavlju prema slabijim članovima obitelji jer su maleni, bolesni ili stari, međusobno pomaganje u ivotnim

potrebama, spremnost da se prihvati drugoga te da mu se, kad je to potrebno, i oprost. Zato je obitelj prva i nezamjenjiva učiteljica mira. Ne čudi stoga da se nasilje, ako se dogodi u obitelji, doivljava kao nešto nedozvoljivo. Kad se, dakle, kae da je obitelj "izvor i temelj ljudskoga društva" (6), kae se nešto vrlo bitno. Obitelj je temelj društva i zato što omogućuje određena iskustva mira. Slijedom toga, zajednica čovječanstva ne moe se odreći te uloge obitelji. Gdje bi ljudsko biće u formaciji moglo bolje naučiti kušati pravi "okus" mira, nego u izvornom "gnijezdu" što mu ga priroda pripravlja? Obiteljski rječnik, rječnik je mira; iz njega valja uvijek zahvaćati kako se ne bi izgubio govor mira. U inflaciji raznih oblika govora, društvo mora ostati u odnosu s onom "gramatikom" što je svako dijete razumije u gestama i pogledima mame i tate, još prije no što počne razumijevati njihove riječi.

4. Obitelji, budući da ona ima dunost odgajati svoje članove, pripadaju i naročita prava. Sama Opća deklaracija o ljudskim pravima, koja predstavlja pravno dostignuće doista univerzalne vrijednosti, ističe da je "obitelj prirodna jezgra i temelj društva te ima pravo da je društvo i drava štite" (7). Sa svoje je strane Sveta Stolica htjela priznati posebno pravno dostojanstvo obitelji objavivši Povelju prava obitelji. U njezinoj Preambuli čita se: "Prava osobe, pa i ako su izraena kao prava pojedinca, imaju temeljnu društvenu dimenziju koja u obitelji nalazi svoj vlastiti i ivotni izričaj" (8). Prava spomenuta u toj Povelji izraz su i objašnjenje prirodnoga prava zapisana u srcu ljudskoga bića i pokazana razumom. Nijekanje ili samo ograničavanje prava obitelji, zatamnjujući istinu o čovjeku, prijeti samim temeljima mir.

5. Stoga, tko i nesvjesno škodi ustanovi obitelji čini mir krhkim u čitavoj zajednici, nacionalnoj i međunarodnoj, jer oslabljuje ono što je, de facto, glavni "agent" mira. Ta točka zavređuje posebno promišljanje: sve što pridonosi slabljenju obitelji utemeljene na braku muškarca i ene, sve što izravno ili neizravno koči njezinu spremnost na odgovorno prihvaćanje novoga ivota, sve što je sprečava da bude najodgovornija u odgoju svoje djece, predstavlja objektivnu prepreku na putu mira. Obitelji je potreban dom, posao ili pravedno vrednovanje roditeljskog rada kod kuće, potrebna joj je škola za djecu i temeljna zdravstvena zaštita za sve. Kad se društvo i politika ne zalau oko pomaganja obitelji na tim područjima, lišavaju se bitnoga sredstva u slubi mira. Posebice sredstva društvenih komunikacija, zbog svojih odgojnih potencijala, imaju naročitu odgovornost u promicanju poštovanja obitelji, u prikazivanju njezinih očekivanja i prava, u isticanju njezine ljepote.

ČOVJEČANSTVO JE JEDNA VELIKA OBITELJ

6. I društvena zajednica, eli li ivjeti u miru, pozvana je nadahnjivati se na vrijednostima na kojima počiva obiteljska zajednica. To vrijedi kako za mjesne zajednice tako i za one dravne. Još i više, to vrijedi za cjelokupnu zajednicu narodâ, za obitelj čovječanstva koja ivi na zemlji kao u svome zajedničkom domu. U tom smislu, međutim, ne smije se zaboraviti da se obitelj rađa iz odgovornoga i konačnoga "da" jednog muškarca i jedne ene, te da ivi od svjesnoga "da" djece koja s vremenom počinju biti njezinim dijelom. Obiteljska zajednica, da bi napredovala, treba

velikodušan pristanak svih svojih članova. Potrebno je da svijest postane zajedničko uvjerenje i onih koji su pozvani oblikovati zajedničku obitelj čovječanstva. Valja znati reći svoje "da" tom pozivu što ga je Bog zapisao u samoj našoj naravi. Ne živimo jedni pokraj drugih slučajno; svi idemo istim putem kao ljudi pa tako i kao braća i sestre. Zato je od osobite vanosti da svatko nastoji svojivot proivjeti u odgovornosti pred Bogom, priznajući u Njemu prvotni izvor svoga postojanja, kao i postojanja drugoga. Upravo uzlazeći prema tom najvišem Počelu moe se razumjeti bezuvjetna vrijednost svakog ljudskog bića, te se tako mogu postaviti pretpostavke za izgradnju pomirenoga čovječanstva. Bez toga transcendentnoga temelja društvo je samo skupina susjeda, ali ne i zajednica braće i sestara pozvanih da oblikuju veliku obitelj.

OBITELJ, LJUDSKA ZAJEDNICA I OKOLIŠ

7. Obitelji je potreban dom, okoliš po njezinoj mjeri u kojem će otkati svoje međusobne odnose. Obitelji čovječanstva taj je dom zemlja, okoliš što nam ga je Bog Stvoritelj dao da se u njemu kreativno i odgovorno nastanimo. Moramo voditi brigu o okolišu: on je povjeren čovjeku da ga slobodno i odgovorno čuva i obrađuje, imajući uvijek kao odlučujući kriterij dobro svijju. Ljudsko je biće, očito, vrednije od svih ostalih stvorenja. Poštovati okoliš ne znači da se materijalna priroda ili ivotinjski svijet trebaju drati vanijima od čovjeka. To zapravo znači da ih se ne smije promatrati sebično, u svrhu svojih vlastitih interesa, jer i budući naraštaji imaju pravo na dobrobit što ga daje stvorenje, u vršenju one iste odgovorne slobode koju traimo za sebe. Ne smije se zaboraviti ni siromašne, u mnogim slučajevima isključene iz opće raspodjele dobara stvorenoga. Danas čovječanstvo strahuje zbog buduće ekološke ravnotee. Dobro je da se vrednovanja u tom smislu čine razborito, u dijalogu između stručnjaka i umnih ljudi, bez ideoloških brzanja prema ishitrenim rješenjima, ponajprije usuglašavajući model odrivog razvoja koji će jamčiti blagostanje svijju uz poštovanje ekoloških ravnotea. Ako zaštita okoliša podrazumijeva i troškove, oni bi trebali biti pravedno raspoređeni, vodeći računa o različitom stupnju razvoja pojedinih zemalja te o solidarnosti s budućim naraštajima. Razboritost ne znači ne prihvaćanje vlastite odgovornosti i odlaganje donošenja odluka; ona znači preuzimanje napora oko zajedničkog odgovornog promišljanja i donošenja odluke kojim putem valja poći, u cilju snaenja onog saveza između ljudskog bića i okoliša, koji mora biti odraz stvoriteljske ljubavi Boga od kojega potječemo i prema kojemu hodimo.

8. Bitno je u tom smislu "osjetiti" zemlju kao "naš zajednički dom" i u upravljanju njome u slubi svijju, izabrati put dijaloga, a ne jednostranih odluka. Ako je to potrebno, moguće je umnoiti ustanove na međunarodnoj razini kako bi se zajednički moglo povesti brigu o upravljanju ovim našim "domom". Još je, međutim, vanije da u savjesti dozrije uvjerenje o potrebi odgovorne suradnje. Problemi koji se pojavljuju na obzorju sloeni su, a vremena je malo. Poradi učinkovitog suočavanja s tom situacijom potrebno je slono djelovati. Područje u kojem je posebno vano ojačati dijalog među dravama područje je upravljanja energetske resursima zemlje. Dvostruka se potreba, s tim u vezi, pokazuje pred tehnološki naprednim zemljama: valja s jedne strane preispitati visoke standarde potrošnje uvjetovane sadašnjim modelom razvoja, a s druge strane

ostvariti odgovarajuće investicije u cilju diferencijacije izvora energije i poboljšanja njezine uporabe. Razvijene zemlje gladne su energije, no ta glad ponekad se utapa na štetu siromašnih zemalja koje su, zbog nedostatne infrastrukture, i one tehnološke, prisiljene rasprodati energetske izvore koje posjeduju. Ponekad se u opasnosti nađe i sama njihova politička sloboda u određenim oblicima protektorata ili neke druge uvjetovanosti, što je bez sumnje poniavajuće.

OBITELJ, LJUDSKA ZAJEDNICA I GOSPODARSTVO

9. Bitan uvjet mira u pojedinim obiteljima sastoji se u tome da su one izgrađene na čvrstom temelju zajedničkih duhovnih i etičkih vrednota. Potrebno je, međutim, dodati da obitelj doista doivljava mir kad nikome ne nedostaje ono neophodno, a obiteljskom baštinom - plodom rada pojedinih njezinih članova, štednje drugih i suradničkog djelovanja sviju - dobro se upravlja u solidarnosti, bez pretjerivanja i rastrošnosti. Za obiteljski je mir, dakle, s jedne strane potrebna otvorenost transcendentnoj baštini vrednota, no istodobno nije nevano, s druge strane, mudro upravljanje kako materijalnim dobrima tako i odnosima među osobama. Nedostatak toga čimbenika kao posljedicu ima smanjenje međusobnoga povjerenja zbog nesigurnosti koje prijete budućnosti obiteljske jezgre.

10. Slično razmišljanje vrijedi i za onu drugu veliku obitelj koju čini čovječanstvo u cjelini. I obitelji čovječanstva, danas dodatno ujedinjenoj zbog fenomena globalizacije, potrebno je, osim temelja sastavljenog od zajedničkih vrednota, gospodarstvo koje će doista odgovoriti na potrebe općega dobra u planetarnim dimenzijama. Podsjećanje na prirodnu obitelj i s tog se stajališta čini osobito sugestivnim. Valja promicati ispravne i iskrene odnose među pojedinim ljudskim bićima i među narodima, koji će svima omogućiti ravnopravnu i pravednu suradnju. U isto vrijeme, mora se raditi na mudroj uporabi resursa poradi uravnotežene distribucije bogatstva. Osobito pritom pomoć pružena siromašnim zemljama mora odgovoriti kriterijima zdrave gospodarske logike, izbjegavajući rasipanje koje u konačnici služi održavanju skupih birokratskih aparata. Valja također voditi računa o moralnoj potrebi da gospodarska organizacija ne odgovara samo sirovim zakonima neposredne zarade, koji mogu biti nehumani.

OBITELJ, LJUDSKA ZAJEDNICA I MORALNI ZAKON

11. Obitelj ivi u miru ako se svi njezini članovi podlože zajedničkoj normi: ona sprečava sebičan individualizam i povezuje pojedince u cjelinu, omogućujući im skladan život i uspješno djelovanje. Ovaj kriterij, u sebi jasan, vrijedi i za šire zajednice: od onih mjesnih do nacionalnih, sve do same međunarodne zajednice. Da bi bilo mira potreban je zajednički zakon koji će pomagati slobodi da bude doista sloboda, a ne slijepa samovolja, i koji će štiti slabe od nasilja snanijih. U obitelji narodâ pojavljuju se mnogi oblici samovoljnog ponašanja kako unutar pojedinih država tako i u međudržavnim odnosima. Ne nedostaju usto tolike situacije u kojima slab mora pognuti glavu, ne pred potrebama pravde, već pred golom silom onoga koji ima više sredstava od njega. Valja ponovno istaknuti: silu uvijek mora disciplinirati zakon i to se mora dogoditi i u odnosima između

suverenih drava.

12. O naravi i ulozi zakona Crkva je mnogo puta izrekla svoje stajalište: pravna norma koja uređuje međusobne odnose osoba, disciplinirajući izvanjska ponašanja i predviđajući i kazne za prijestupnike, za svoj kriterij ima moralnu normu utemeljenu na prirodi stvari. Ljudski je um, usto, sposoban spoznati tu normu, barem u njezinim temeljnim potrebama, dolazeći tako do kreativnog Uma Boga koji je u izvoru svih stvari. Ova moralna norma mora upravljati odlukama što ih donosi savjest i voditi sve postupke ljudskih bića. Postoje li pravne norme za odnose među dravama koje oblikuju obitelj čovječanstva? I ako postoje, djeluju li? Odgovor je: da, norme postoje, no da bi se postiglo da doista i djeluju, potrebno je doći do naravne moralne norme kao temelja pravne norme, inače će ona ostati rtvom krhkih i privremenih dogovora.

13. Poznavanje naravne moralne norme nemoguće je čovjeku koji ponovno ulazi u sebe sama, stavljajući se pred vlastitu sudbinu, te se ispituje o unutarnjoj logici najdubljih tenji prisutnih u njegovu biću. Premda s neodlučnošću i nesigurnostima, on moe doći do toga da otkrije, barem u njegovim bitnim crtama, ovaj opći moralni zakon koji, bez obzira na kulturalne razlike, omogućuje ljudskim bićima da se međusobno razumiju u odnosu na najvanije aspekte dobra i zla, pravednog i nepravednog. Neizbjeno je potrebno doći do toga temeljnog zakona koristeći se u toj potrazi našim najboljim intelektualnim energijama, ne dozvoljavajući da nas obeshrabre nesporazumi i nerazumijevanja. Uistinu, vrijednosti ukorijenjene u naravnom zakonu prisutne su, makar i u obliku fragmenata i ne uvijek dosljedno, u međunarodnim sporazumima, u oblicima univerzalno priznatih autoriteta, u načelima humanitarnog prava prihvaćenog u zakonodavstvima pojedinih drava ili u statutima međunarodnih organizacija. Čovječanstvo nije "bez zakona". Ipak, neophodno je nastaviti putem dijaloga o ovim temama, omogućujući da se i zakonodavstva pojedinih drava približe priznanju temeljnih ljudskih prava. Rast pravne kulture u svijetu ovisi, uz ostalo, o nastojanju da se ostvare međunarodne norme duboko ljudskog sadraja, čime će se izbjeći njihovo svođenje na procedure koje će iz sebičnih ili ideoloških razloga biti lako promjenjive.

NADILAENJE SUKOBÂ I RAZORUANJE

14. Čovječanstvo danas naalost doivljava velike podjele i snane sukobe koji bacaju teške sjene nad njegovu budućnost. Široka područja planeta upletena su u rastuće napetosti, dok opasnost da se umnoe zemlje koje posjeduju nuklearno naoruanje potiče opravdanu brigu kod svake odgovorne osobe. Još su u tijeku mnogi građanski ratovi na afričkom kontinentu, premda su ondje mnoge zemlje postigle napredak u slobodi i demokraciji. Bliski istok još je uvijek prizorište sukoba i atentata koji utječu i na okolne zemlje i krajeve, prijeteći da ih uvuku u spiralu nasilja. Na općem planu, s gorčinom se mora primijetiti povećanje broja drava uključenih u trku u naoruanju: čak i zemlje u razvoju određuju značajan dio svojih siromašnih unutarnjih prihoda za nabavku oruja. U toj alosnoj trgovini odgovornosti su mnoge: ima zemalja industrijski razvijenoga svijeta koje izvlače obilnu zaradu iz prodaje oruja, a ima i vladajućih oligarhija u tolikim siromašnim zemljama koje ele poboljšati svoj poloaj putem nabavke sve sofisticiranijeg naoruanja. Doista je u tako teškim

vremenima potrebna mobilizacija svih osoba dobre volje da bi se došlo do konkretnih sporazuma poradi učinkovitoga razoruanja, posebice na području nuklearnog oruđa. U ovoj fazi u kojoj se proces neširenja nuklearnog naoruanja usporava, osjećam dunost potaknuti vlasti da ponovno s još većom odlučnošću započnu pregovore u cilju progresivnog razoruanja i postizanja dogovora o postojećem nuklearnom oruđu. Ponavljajući ovaj poziv, znam da odraavam zajedničku elju svih onih kojima je na srcu budućnost čovječanstva.

15. Prije šezdeset godina Organizacija ujedinjenih naroda svečano je objavila Opću deklaraciju o ljudskim pravima (1948-2008). Tim dokumentom ljudska je obitelj odgovorila na strahote II. svjetskog rata, prepoznajući svoje jedinstvo utemeljeno na jednakom dostojanstvu svih ljudi i stavljajući u središte ljudskoga suivota poštovanje temeljnih prava pojedinaca i narodâ: bio je to odlučujući korak u teškom i zahtjevnom hodu prema slozi i miru. Posebno sjećanje zasluuje i 25. obljetnica prihvaćanja Povelje prava obitelji (1983-2008) od strane Svete Stolice, kao i 40. obljetnica prve proslave Svjetskog dana mira (1968-2008). Plod providnosne intuicije pape Pavla VI., nastavljena velikom zauzetošću moga ljubljenoga i časnog prethodnika, pape Ivana Pavla II., proslava ovoga dana ponudila je tijekom godina mogućnost da Crkva, putem poruka objavljivanih tom prigodom, razvije nauk koji promiče ovo temeljno ljudsko dobro. Upravo u svjetlu ovih znakovitih obljetnica pozivam svakoga muškarca i svaku enu da si još jasnije posvijeste zajedničku pripadnost jedinstvenoj obitelji čovječanstva i da se zauzmu kako bi suivot na zemlji sve više odraavao to uvjerenje o kojem ovisi ostvarenje istinskoga i trajnoga mira. Pozivam potom vjernike da neumorno mole od Boga veliki dar mira. Kršćani, sa svoje strane, znaju da se mogu povjeriti zagovoru one koja je, budući da je Majka Sina Bojega koji se utjelovio poradi spasenja čitavoga čovječanstva, istodobno i zajednička Majka.

Svima elim radosnu Novu godinu!

Iz Vatikana, 8. prosinca 2007.

Papa Benedikt XVI.

(1) Deklaracija Nostra aetate, 1.

(2) Usp. II. vat. sabor, Pastoralna konstitucija Gaudium et spes, 48.

(3) Ivan Pavao II., Apostolska pobudnica Christifideles laici, 40: AAS 81 (1989) 469.

(4) Isto.

(5) Papinsko vijeće za pravdu i mir, Kompendij socijalnog nauka Crkve, br. 211.

(6) II. vat. sabor, Dekret Apostolicam actuositatem, 11.

(7) Čl. 16/3.

(8) Papinsko vijeće za obitelj, Povelja prava obitelji, 24. studenoga 1983., Preambula, A.

©Copyright - Libreria Editrice Vaticana